

Kamu Yönetiminde Katılımcılığın Yeni Aracı: E-Katılımcı Bütçeleme Üzerine Bir Değerlendirme

Erkan Kılıçer¹

Özet

Son yıllarda devletler çevrimiçi bilgi ve hizmet sağlamak için elektronik devlet süreçlerini yaygın bir şekilde benimsemektedir. Ülkeler kamu kurumlarının karar alma süreçlerine vatandaş katılımını teşvik etme aracı olarak e-katılım mekanizmalarına odaklanmaktadır. Elektronik katılımcı bütçeleme kamu kaynaklarının yönetiminde hem şeffaflık hem de etkinlik sağlamaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın temel odağı elektronik katılımcı bütçelemedir. Çalışma, elektronik katılımcı bütçeleme literatürüne katkı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada öncelikle e-devlet, e-yönetişim, e-demokrasi ve e-katılım kavramları ele alınmış, sonrasında ise elektronik katılımcı bütçelemenin tanımı, kapsamı ve işleyişi ortaya konulmuş ve uygulamalardan elde edilen faydalar ile aksayan yönler vurgulandıktan sonra, sistemin başarısı için yapılması gerekenler anlatılmıştır. Ayrıca, elektronik katılımcı bütçelemenin etkinliğini artırmak amacıyla geliştirilen EMPATIA projesi örnek uygulama olarak sunulmuş ve uygulamadaki kazanımlar dile getirilmiştir.

Giriş

Kamu yönetimi, dijitalleşme süreciyle birlikte dönüşüm geçirmekte ve vatandaş katılımının sağlanması, yönetim süreçlerinin etkinliği açısından giderek daha önemli hale gelmektedir. Kamu yönetiminin müşteri odaklı hizmet şirketlerine benzemesi, kamu sektörünün kamusal hizmetlerinin kapsamını genişletmek için modern e-devlet çözümlerine olan ilgisinin artmasına neden olmuştur. E-Devlet uygulamaları, kamusal hizmetlerin dijital platformlar üzerinden sunulmasını sağlarken, e-Demokrasi araçları vatandaşların karar alma süreçlerine doğrudan katılımını mümkün

1 Dr. Öğr. Üyesi, NÖHÜ İİBF Maliye Bölümü, erkanklcer@gmail.com, ORCID:0000-0001-9330-0165

kılmaktadır. Bu bağlamda, elektronik katılımcı bütçeleme (e-KB) hem kamu kaynaklarının etkin ekonomik verimli ve saydam bir şekilde yönetimi hem de vatandaşların politika veya karar alma süreçlerine aktif katılımı açısından kritik öneme sahiptir. Bu çalışma, hem dijital kamu yönetimi ve e-KB literatürüne katkı sunmayı hem de e-KB uygulamalarının başarısını artıracak öneriler sunmayı hedeflemektedir. Böylece, çalışmanın amacı, dijitalleşme süreciyle birlikte vatandaş katılımını güçlendiren mekanizmaların anlaşılmasını sağlamak ve e-KB uygulamalarının sonuçlarını çeşitli akademik çalışmalar kapsamında ortaya koymaktır. Bu çalışma, öncelikle kamu yönetiminde dijitalleşme bağlamında e-Devlet ve e-Yönetişimi ele almakta, kamusal hizmet sunumunu geliştirmenin bir yolu olarak e-Demokrasi ve e-Katılım kavramlarını tartışmaktadır. Sonrasında ise çalışmanın temel odağını oluşturan e-KB'nin tanımı, kapsamı, amacı ve işleyiş mekanizmaları irdelenmekte, uygulamada ortaya çıkan faydalar ve aksayan yanlar değerlendirilmekte ve son olarak e-KB'nin etkinliğini artırmayı amaçlayan EMPATIA projesine yer verilmektedir.

1. Kamu Yönetiminde Dijitalleşme Kapsamında E-Devlet ve E-Yönetişim

1990'larda internetin ortaya çıkmasından bu yana, birçok devlet kamu yönetimlerini maliyet açısından verimli dijital hizmetlere dönüştürmeyi hedeflemiştir. Daha verimli yönetim ve vatandaşlara daha iyi hizmet ve iyileştirilmiş demokratik süreçleri hayata geçirmek amacıyla kamu yönetiminde dijitalleşmeye gidilmeye başlanmıştır (Grönlund ve Horan, 2005). Son yıllar, kamu yönetimi araçlarının kapsamında dinamik değişikliklerin yaşandığı ve vatandaşların kamusal karar alma süreçlerinin her aşamasında katılımının kademeli olarak arttığı bir dönem olmuştur. Geleneksel iletişim biçimleri kökten dönüşmektedir. Geleneksel seçimler veya kamuoyu istişareleri kamu kararlarını meşrulaştırmak için yetersiz bir araç haline gelmiştir. Değişikliklerin temel nedeni, vatandaş ile kamu yönetimi organları arasındaki ilişkiyi dönüştüren internetin dinamik gelişimidir (Popławski ve Gawłowski, 2023: 271).

Kamu yönetiminin müşteri odaklı hizmet şirketlerine benzeyen şekilde devam eden dönüşümü, kamu sektörünün veya kamu hizmetlerinin kapsamını genişletmek için modern e-Devlet çözümlerine olan ilgisinin sürekli büyümesine neden olmuştur (Al-Sobhi, Weerakkody ve El-Haddadeh, 2011). Bu kapsamda kamu yönetiminde dijitalleştirme süreçlerinin başarısı, yöneticiler ve politikacılar tarafından bu sürecin uygun şekilde benimsenmesine bağlıdır. Dijitalleşmeye yönelik projeler için politik ve teknik ortam sağlanmaz ise projelerin başarısız olma ve vatandaşların

hükümete ve e-Yönetime olan güvenini kaybetme riski vardır (Breuer ve diğerleri 2018:13).

Son yıllarda devletler çevrimiçi bilgi ve hizmet sağlamak için elektronik devlet süreçlerini yaygın olarak benimsemektedirler. Giderek artan sayıda devlet, devlet kurumlarının politika karar alma süreçlerine vatandaş katılımını teşvik etme aracı olarak e-Devlete odaklanmaktadır (Lee ve Kim, 2018: 873). E-Devlet vatandaşların güçlendirilmesini, daha iyi hizmet sunumunu, sorumluluğu pekiştirmeyi, şeffaflığı artırmayı veya devletin performansını iyileştirmeyi teşvik etmek için vatandaşlar, şirketler ve/veya diğer devlet kurumlarıyla ilişkileri dönüştüren, devletin sahip olduğu veya işlettiği bilgi teknolojileri sistemleridir (Georgescu, 2012: 370). Ayrıca e-Devlet, devletler tarafından yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin tüm devlet işlevlerine uygulanması olarak tanımlanabilir (OECD, 2003). İnternet, web 2.0'a doğru daha da gelişmekte ve sürekli bir evrimleşme gerçekleştirmektedir. Birkaç faktörün etkileşimi, web 2.0'a ilişkin çağdaş anlayışı şekillendirmekte ve onu klasik internetten olan web 1.0'den farklılaştırmaktadır. Kamu yönetimi web 2.0 araçlarını geç kullanmaya başlamış olsa da web 2.0 son yıllarda e-Devlette önem kazanmıştır (Hill, 2008: 58).

E-Yönetim, yönetişim sorunlarını ele almak için modern bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak, yani vatandaşların ve diğer aktörlerin karar süreçlerine katılımını sağlamak olarak tanımlanabilir. Bu tüm vatandaşların katılımı ve sosyal kalkınma fırsatlarını teşvik etmek için çaba sarf etmeyi ifade eder (Zinyama, 2012: 77). E-Yönetişim, verimli ve etkili devleti teşvik etmek, daha erişilebilir devlet hizmetlerini kolaylaştırmak, kamuoyunun bilgiye daha fazla erişebilmesini sağlamak ve hükümeti vatandaşlara karşı daha hesap verebilir kılmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıdır (Jensen, 2002).

E-Yönetişim kavramı, elektronik hizmet sunumunun ve kamu idarelerindeki teknolojik gelişmelerin ötesine geçmektedir. E-Yönetişim, demokratikleşmenin mevcut bağlamında vatandaşlar ve devlet organı arasındaki ilişkiyi ilgilendiren daha geniş bir süreci kapsamaktadır (Matheus vd., 2010: 32). E-Yönetişim, vatandaşların katılımıyla politikaların uygulanması için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı yoluyla devlet faaliyetlerinin yeteneğidir (Diniz, 1996).

E-Devlet ve e-Yönetişim birbirlerinin yerlerine de kullanılsa da iki kavram arasında farklar vardır. E-Devlet “devletten vatandaşlara tek yönlü bilgi yayılımı” olarak ele alınırken, e-Yönetişim “devlet ile vatandaşları arasındaki iki yönlü diyalog ve etkileşim” olarak ele alınır. Ayrıca e-Devlet, devletin vatandaşlara çevrimiçi kamu raporlaması uygulamasını ifade ederken,

e-Yönetişim, vatandaşların katılabileceği ve görüşlerini sunabileceği girişimleri temsil eder (Manoharan ve Ingrams, 2018:2). Bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla e-Devlet, vatandaşlar ve devlet arasındaki iletişimi yumuşatarak, katılım için yeni biçimler ve daha kolay yollar sunarak, vatandaşlara ihtiyaç duydukları bilgileri sağlayarak ve katılım maliyetlerini azaltarak vatandaş katılımını artırabilir (Zheng ve Liao, 2015: 118).

Dijital araçlar altı tür vatandaş hakkını destekleyebilir (Treff, 2023: 31):

- Yöneticilerin bilgileri farklı formatlarda çevrimiçi paylaşarak daha şeffaf olmalarını sağlayarak bilgi edinme hakkını destekler.
- Vatandaşların çevrimiçi olarak erişimlerine izin vererek kamu hizmetlerine erişim haklarını talep etmelerine yardımcı olur.
- Vatandaşlar daha az karmaşık idari görevlerle ilgilenecek kendi zamanlarına sahip olma haklarını geri kazanırlar.
- Vatandaşlar politikaları ve prosedürleri bireysel olarak veya bir organizasyonun parçası olarak daha iyi izleyebilir, bu da hükümete ve hesap verebilirliğe olan güveni artırır.
- Vatandaşların katılım hakkı vardır ve bu hak, e-Katılım, e-Oylama veya bilgiye daha iyi erişim yoluyla dijital araçlarla da geliştirilebilir.
- Vatandaşların duyulma hakkı vardır; dijital kanallar, vatandaşların temsilcileriyle bağlantı kurmaları ve endişelerini paylaşmaları için ekstra bir yol sağlar.

2. Kamusal Hizmet Sunumunu Geliştirmenin Bir Yolu Olarak E-Demokrasi ve E- Katılım

Devletler politika yapımında vatandaş katılımını artırmak ve derinleştirmek için interneti kullanmaya başlamışlardır. Çevrimiçi vatandaş katılımına ev sahipliği yapmak, katılım maliyetlerini azaltmak, daha çeşitli bir vatandaş grubunu çekmek ve ‘çoktan çoğa iletişimi’ kolaylaştırmak için internet cazip hale gelmiştir (Albrecht, 2006: 64). Vatandaş katılımı, bir topluluğun tüm üyeleri arasında bir güç dağılımı gerektirir. Kamu politikalarının tanımlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerinde sivil toplum katılımının teşvik edilmesi, ülkelerdeki yönetim sürecini ve demokratik rejimlerin meşruiyetini güçlendirmenin bir alternatifidir. Vatandaşların karar alma süreçlerine katılımı, siyasi kararlar ile vatandaşların tercihleri arasındaki bağ kapatır, daha verimli kararların ve politikaların geliştirilmesine, yönetimin güçlendirilmesine ve sosyal sorunlarla başa çıkılmasına ve hükümete olan kamusal güvenin artırılmasına katkıda bulunur (Matheus vd., 2010: 32).

Dijital vatandaş katılımı, devlet-vatandaş ilişkisini iyileştirmek, aktif vatandaşlık oluşturmak ve hükümet verimliliğini optimize etmek için giderek daha önemli hale gelmiştir (Nguyen, 2024: 89). Katılımcı demokrasiler için dijital platformları kullanmaya yönelik ilk girişimler 1970'li yıllara dayanır. Bilgi ve iletişim teknolojileri geliştikçe, bu deneysel girişimler dijital teknolojilerin e-forumlar, web siteleri veya posta listeleri aracılığıyla yerel yönetimlere katılımı nasıl kolaylaştırabileceğine dair örneklerde somutlaşmaktadır. Günümüzde dijital kurumsal platformlar, temsili demokrasi biçimlerine bir tamamlayıcı veya alternatif olarak siyasi sahnenin bir parçası haline gelmiştir. Bu girişimlerin özünde, dijital teknolojilerin sağladığı olanaklarla demokratikleşme ve kapsayıcılık yer almaktadır (Menendez Blanco ve Bjorn, 2022: 569).

1990'lardan beri, demokratik süreçlerde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı genel olarak "elektronik demokrasi" veya "e-Demokrasi" olarak tanımlanmıştır (Peixoto, 2009: 2). E-demokrasi, vatandaşları sürece dahil etmek, demokratik karar alma sürecini desteklemek ve temsili demokrasiyi güçlendirmek için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı olarak tanımlanmaktadır (Macintosh, 2004:1).

E-demokrasiyi geliştirmenin bir yolu da e-Katılımı sağlamak ve geliştirmektir. Birleşmiş Milletler kamunun işlerine çevrimiçi katılım için kanallar açan çevrimiçi hizmetler alanını e-Katılım olarak tanımlamaktadır (UN, 2010: 83). Başka bir tanıma göre e-Katılım, bilgi sağlamak ve 'yukarıdan aşağıya' katılımı desteklemek veya vatandaşları güçlendirmek ve desteklerini kazanmak için 'aşağıdan yukarıya' çabaları teşvik etmek için web teknolojilerinin kullanımı olarak tanımlanmıştır (Macintosh ve Whyte, 2008:17). E-Katılım, yerel yönetim alanında özellikle önem kazanmaktadır. Yerelde, bir yandan temas noktalarının çoğu vatandaşlar ve yönetim arasında bulunurken, diğer yandan vatandaşlar belediye düzeyinde yönetimle daha fazla ilişkilidir (Kubicek, 2010: 210).

E-Katılım, kamu idareleri veya devletler tarafından sunulan ve yönetilen, devletle ve vatandaşları arasında çeşitli bilgi seçenekleri ve etkileşim sağlayan dijital platformları, kanalları ve uygulamaları ifade eder. E-Katılım, halkın yerel hükümet süreçlerine ve kararlarına aktif olarak katılmasını sağlayarak demokrasiyi güçlendirir ve karar alma kalitesini optimize eder (Agger ve Lund, 2017; Romsdahl, 2005). E-Katılımın odak noktası vatandaşdır, yani E-Katılımın amacı vatandaşların dijital yönetime katılım yeteneklerini artırmaktır ve buna siyasi sürece katılım ve dijital hükümet bilgisi ve hizmetlerinin dönüşümü de dahildir (Sanford ve Rose, 2007:408).

E-Katılım (çift yönlü) e-Yönetimle yakından bağlantılı bir kavram ve uygulama olmakla birlikte, vatandaşların e-yönetim (tek yönlü) stratejilerinde kesinlikle bir çıkarı vardır ve bu nedenle katılımcı veya en azından düzenleyici seslerin bunlar içinde duyulması için açıkça bir yer vardır. E-Yönetim bazen e-Demokrasi ile birbirinin yerine de kullanılır. Bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla e-Demokrasinin dijital yönetişimin yolunu açacağı ve tüm yetişkin vatandaşların politikaların ve herhangi bir mevzuatın önerilmesi, geliştirilmesi ve müzakere edilmesine eşit şekilde katılabilecekleri ve bunların uygulanmasını çevrimiçi olarak yürüten ve internet hizmetleri aracılığıyla erişilebilen bir süreç olacağı umulmaktadır (Baxter, 2017: 8). E-Demokrasi uygulamalarının genel maliyetler nedeniyle yerel düzeyde gerçekleşme eğiliminde olması da beklenmektedir. Çünkü yerel düzeyde daha kontrol edilebilir bir politik ve sosyal ortam bulunmakta ve yeniliklerin gerçekleştirilmesi daha az kaynak gerektirmekte ve başarısızlık maliyetleri daha düşük olmaktadır (Pratchett, 2006).

Bilgi ve iletişim teknolojileri, güçlü ve sürdürülebilir demokratik vatandaş katılımıyla ilgili dijital çağdan daha önce de var olan zorlukları henüz tamamen gidermemiştir. Bu anlamda, vatandaş ilgisizliği, genellikle zaman, kaynak ve/veya siyasi coşku eksikliğine dayalı düşük katılım ve çağdaş politika yapımı ve uygulamasının karmaşık ve çok boyutlu olmasından dolayı vatandaş katılımının düşük kalabildiğini söylemek gerekir (Baxter, 2017: 9). E-Katılımı artırmak için oluşturulan bir strateji ne kadar etkili, iyi düşünülmüş ve iyi tasarlanmış olursa olsun, insanlar e-Katılım mekanizmalarını kullanmazsa sistem başarılı olamaz (Van der Meer, Gelders ve Rotthier, 2014: 498). Bu bağlamda, iletişim kanallarının uygun şekilde organize edilmesi ve karar alma ile bağlantılı hale getirilmesinin siyasi kararlar adına daha fazla meşruiyet, hükümet eylemlerine daha fazla güven ve daha güçlü bir temsil duygusu yaratabileceği konusunda genel bir anlayış vardır (Barros ve Sampaio, 2016: 294).

Vatandaşların devlete daha fazla güven duyduklarında ve çevrimdışı sosyal gruplara daha az bağlı olduklarında daha aktif e-Katılımcı olma eğiliminde oldukları kanıtlanmıştır. Ayrıca, vatandaş katılımcıların, hükümetin girdilerine yanıt verme konusundaki algısının, e-Katılımlarını kolaylaştırabileceği vurgulanmıştır (Lee ve Kim, 2018: 873). Çalışanların duyarlılığı ve bilgi kalitesinin vatandaşların e-Katılımı kabul etmesini doğrudan etkilediği saptanmıştır. Devlet çalışanlarının vatandaş katkılarında duyarlılığının e-Katılım süreçlerinin kabulünü önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Sağlanan bilginin kalitesi de kabul üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Ngyuen, 2024: 102).

3. Mali Yönetimde Katılımcılığı Artırmak için E-Katılımcı Bütçeleme: Tanım, Kapsam, Amaç ve İşleyiş

Elektronik Katılımcı Bütçeleme (e-KB) uygulaması ilk kez 2006 yılında Brezilya'nın Belo Horizonte kentinde hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda, şehirde yaşayan seçmenlerin çevrim içi ortamda oy kullanabilecekleri bir dijital platform oluşturulmuştur. Uygulamanın temel amacı, bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanarak katılımcı bütçeleme sürecini modernize etmek, vatandaş katılımını güçlendirmek ve oylamaya sunulan kentsel projelerin kapsamını genişletmektir. Sistemin devreye girmesiyle birlikte 16 yaş ve üzerindeki kayıtlı seçmenler, belediyenin resmî internet sitesi üzerinden e-Oylama sistemine erişim sağlayarak çevrim içi oy kullanmaya başlamıştır. Vatandaşların bilgilendirilmesi amacıyla web sitesinde projelere ilişkin metinler, görseller ve tanıtım videoları yayımlanmıştır. Bunun yanı sıra, projelerin çevrim içi ortamda tartışılabilmesi amacıyla bir forum alanı açılmış; seçmenler bu alanda anonim olarak görüşlerini paylaşabilmışlerdir. Bu uygulama sayesinde projeler hakkında müzakere ortamı oluşmuş ve destek süreçleri dijital olarak yürütülmüştür (Peixoto, 2009: 3-5).

E-KB uygulamaları, kamu yönetimini içsel ve araçsal amaçlar için katılımcı, kapsayıcı, işbirlikçi ve istişari hale getirmek için bilgi teknolojileri aracılığıyla vatandaşları politika ve karar alma sürecine dahil etme süreci olarak tanımlanmakta ve daha geniş bir kavram olan e-Katılımın bir şekli olarak düşünülmektedir (Zolovot, Oliveria ve Casteleyn, 2018: 209). E-KB, vatandaşların modern bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla tanımlanmış bir kamu bütçesinin harcanmasına ilişkin karar alma süreçlerine dahil edilmesidir. E-KB, bir e-Devlet hizmeti olarak; karar alma, alternatiflerin geliştirilmesi ve tercih edilen çözümlerin belirlenmesi gibi elektronik katılımın çeşitli yönlerini birleştirir. Sosyal ağlar gibi modern web 2.0 araçlarının geniş bir şekilde uygulanması ve vatandaş iş birliğine güçlü bir odaklanma ile son derece gelişmiş e-KB çözümleri, işbirlikçi elektronik katılım hizmetleri olarak tanımlanabilir (Märker ve Wehner, 2008: 65).

Katılımcı Bütçeleme (KB) vatandaşların bütçe tahsisi karar alma sürecine katıldığı, yerel ve bölgesel düzeyde hesap verebilirliği güçlendirmeyi amaçlayan başlıca yeniliklerden biri olarak kabul edilmiştir (Peixoto, 2008: 1). KB, orijinal haliyle vatandaşları bütçe sürecine dahil etmeyi ve demokratik karar alma süreçlerini güçlendirmeyi amaçlar. Bu, vatandaşları ortak kaynakları yeniden tahsis ederek kamu bütçesini etkilemeye davet eden bir süreçtir. Örneğin, amaç kâğıt tabanlı süreçleri ortadan kaldırmak ve sistemi dijital yollarla erişilebilir kılmaksa, bu bir e-katılımcı bütçeleme projesi olarak tanımlanmaktadır. E-KB projeleri genellikle dijital devlet

hizmetleri bağlamında sunulur. E-KB projeleri bu anlamda bir dijital devlet hizmeti değil, daha ziyade bir e-Demokrasi hizmetidir (Mærøe vd., 2021: 126).

Vatandaş katılımı girişimleri, katılımcı kanalların çeşitliliğini ve modernizasyonunu teşvik etmek için bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmıştır. Vatandaş katılımını ve internet kullanımını içeren kamu bütçesini yönetmenin yenilikçi bir biçimi olan e-KB etrafındaki kurumsal bir düzenle sembolik bir örnektir. Bu düzenlemenin temel hedefleri; bütçeleme süreçlerine nadiren katılan kesimleri dahil etmek, siyasi katılımın maliyetlerini azaltmak ve vatandaşların bilgiye ve karar alma süreçlerine erişimini genişletmektir (Coleman ve Sampaio, 2017).

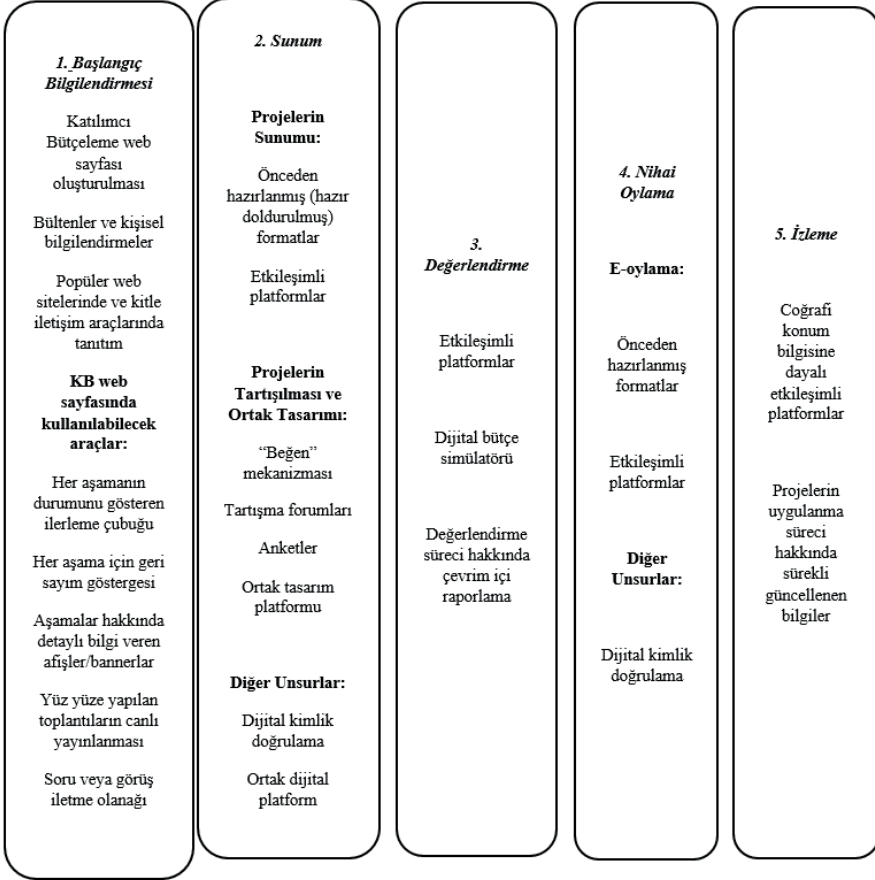
EKB, vatandaşları ve paydaşları dijital platformlar aracılığıyla bütçe tahsis sürecine dahil etmeyi içeren yenilikçi bir bütçeleme yaklaşımıdır. E-KB, bütçeleme sürecinde şeffaflığı, vatandaş katılımını ve hesap verebilirliği artırmayı ve nihayetinde daha etkili ve duyarlı bir kamu kaynağı tahsisine yol açmayı amaçlamaktadır. E-KB üzerine yapılan araştırmalar, vatandaşların bütçe kararlarını doğrudan etkilemelerini sağlayarak demokratik yönetişimi olumlu yönde etkileyebileceğini göstermiştir (Natsira vd., 2023: 1464). Diğer taraftan birçok durumda, dijital araçlar katılımcı bütçeleme süreçlerine vatandaşların daha fazla katkı sağlaması için eklenirken çoğu zaman karar alma sürecinde yani; seçme, oy verme, karar verme durumlarında güçlerini artırmak amacıyla eklenmez (Sampaio, 2016: 952).

Vatandaş katılımını teşvik etmek, toplumsal açıdan kapsayıcı yönetişimin temel taşıdır. E-Katılım girişimlerinin amacı, vatandaşların bilgiye ve kamu hizmetlerine erişimini iyileştirmek ve genel olarak toplumun ve özel olarak da bireyin refahını etkileyen kamusal karar alma süreçlerine katılımı teşvik etmektir. İnsanların ve toplulukların kamu hizmetlerine doğrudan katılımının büyüyen etkisinin e-KB ile desteklenmesi bu bağlamda önem arz etmektedir (Rahman ve Tewari, 2014: 1).

Şekil 1'den de anlaşıldığı üzere e-KB süreci beş aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama ilk bilgilendirme aşaması, ikinci aşama sunum, üçüncü aşama değerlendirme, dördüncü aşama son oylama ve beşinci aşama izleme aşamasıdır. Birinci aşamada e-KB web sayfası oluşturulmakta, bültenler ve kişisel bilgilendirmeler yapılmakta ve popüler web sitelerinde ve kitle iletişim araçlarında tanıtım yapılmaktadır. Sonrasında ise e-KB web sayfasında kullanılabilecek araçlar olarak; her aşamanın durumunu gösteren ilerleme çubuğu, her aşama için geri sayım göstergesi, aşamalar hakkında detaylı bilgi veren afişler/bannerlar hazırlanmakta, yüz yüze yapılan toplantılar canlı olarak yayınlanmakta ve soru veya görüş iletme olanakları tanınmaktadır. İkinci

aşama olan sunum aşamasında projelerin sunumu yapılmakta ve projelerin tartışılması ve ortak tasarımı yapılmaktadır. Üçüncü aşamada etkileşimli platformlar ve dijital bütçe simülatörü değerlendirilmekte ve değerlendirme süreci hakkında çevrim içi raporlama yapılmaktadır. Dördüncü aşamada E-Oylama yapılmaktadır. Beşinci ve son aşamada projelerin uygulama sonuçları izlenmektedir.

Şekil 1: Katılımcı Bütçeleme Süreci (Dijital Aşa

Kaynak: Mattei, Santolamazza ve Manzo, 2024: 167

3.1. E- Katılımcı Bütçeleme Faydalı Olabilecek Yanları

Katılımcı bütçe sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına e-KB denir. E-KB, çeşitli paydaşların web gibi internet teknolojilerinin kullanımı yoluyla yönetime katılmasını mümkün kılar. E-KB süreci, geleneksel KB'nin bazı eksikliklerinin üstesinden gelmeye olanak tanır. Genel olarak

e-KB, videolar, bloglar, vb. çeşitli formatlarda bilgilere daha geniş erişim sağlayabilir. Normalde gençler, çalışan profesyoneller, kırsal topluluklar, engelli insanlar vb. yüz yüze KB'ye katılmayacak veya katılamayacak insan gruplarını içermektedir. E-KB'de vatandaşlar oluşturulan dijital sisteme, birçoğunun daha rahat erişebileceği bir ortamda, istedikleri şekilde ve zamanda katılabilirler. Çevrimiçi katılım, çeşitli aktörlerin neye, ne zaman ve nasıl katıldığına dair bir kayıt ürettiği için kamu sektörü için değerli bir bilgi kaynağı olabilir. İnsanlar istedikleri kadar az veya çok bilgiye erişmeyi seçebilirler. Zira basılı formatlar genellikle insanları çok fazla bilgiyle boğabilmektedir. Forumlardaki gayri resmi tartışmalar, hizmet sorunlarını çözümlerin yeni ve yenilikçi yollarını açabilir. E-KB süreçleri, bilgileri çevrimiçi yayımlayarak daha şeffaf hale getirilebilir (Miori ve Russo, 2011: 43).

Dijital araçlar veya bilgi iletişim teknolojileri, katılımı artırma ve vatandaşları temsilcilerine yeniden bağlama yöntemi olarak görülebilir. Bu araçlar sayesinde daha fazla vatandaş, katılımcı bütçe süreçleriyle ilgili daha fazla bilgi ve kaynağa dijital olarak erişim sağlayabilir (Barros ve Sampaio 2016). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin katılım ve karar alma süreçlerine dahil edilmesi çok farklı şekillerde olabilir. Bazı durumlarda, iyi tanımlanmış sınırlar dahilinde, bilgi araçları olarak veya tartışma ve uygulama aşamasında KB'yi izlemek için kullanılabilirler. Bazı durumlarda ise bilgi iletişim teknolojilerinin potansiyellerinin daha gelişmiş bir kullanımı, siyasi karar alma süreçlerine destek olarak hizmet edebilir (Cunha, Allegratti ve Matias, 2011 :141).

Vatandaşların taleplerini dinlemek ve siyasete olan güvenlerini artırmak için, sorunların, taleplerin ve önerilerin ele alınabileceği çevrimiçi iletişim kanallarının oluşturulması gerekebilir. Çevrimiçi forumlar, bu amaçla sıklıkla kullanılan bir platform türüdür. Araştırmalar, yerel yönetimlerin bu tür forumları açmaya uygun olduğunu göstermiştir. Çünkü vatandaşlar günlük talepleri için yerel yetkililer ve kamu görevlileriyle iletişime geçme eğilimindedir (Barros ve Sampaio, 2016: 294). Birçok araştırmacı, maliyet ve zaman verimliliği, katılımcı sayısını artırması hem katılımcılar ve hem de kamu görevlileri için toplu sonuçlar elde etmesi ve artan şeffaflık ve gözetim-izlemeye desteğinden dolayı katılımcı bütçeleme süreçlerine bilgi ve iletişim teknolojilerinin dahil edilmesini olumlu bulmaktadır (Luehrs ve Heaven, 2013; Sampaio ve Peixoto, 2014). Yeni bilgi ve teknoloji temelli süreçler, uzaktan ve eş zamansız etkileşim araçları sunarak yüz yüze katılımın zaman ve coğrafi kısıtlamalarını azaltmıştır. Literatür, iş birliğine dayalı dijital platformlar aracılığıyla sunulan e-KB katılımcılarının sayısında bir artış olduğunu vurgulamaktadır (Sampaio ve Peixoto, 2014: 422).

Dijitalleştirilmiş KB'nin, dijital araçlar öncülüğünde karar alma sürecinde katılımcıların kitlesinin genişletilmesi olarak kabul edilen dijital demokrasinin yaratılmasını destekleyebileceği açıktır (Scholl, 2014). E-KB, yeni hedef gruplara ulaşmak, daha geniş bir erişimi elde etmek ve modern bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak kararların temsiliyetini artırmak için kullanılmaktadır (Macintosh, 2008).

3.2. E-Katılımcı Bütçelemenin Sorun Yaratabilecek Yanları

Herhangi bir yenilikte olduğu gibi, KB'nin dijitalleşmesinin de bazı aksayan yanları olabilir. Bazı araştırmacılar, karar alma sürecini dijitalleştirmenin bazı olumsuz yönleri ortaya çıkarabileceğini dile getirmiştir. Dijital araçları nasıl kullanacaklarını bilmeyen veya bunlara erişemeyen vatandaşların olması, KB'yi tamamen dijital hale getirmenin başlıca dezavantajlarından biridir. 'Dijital eşitsizlikler' olarak adlandırılan bu unsurlar, teknolojilerin tam potansiyellerinin kullanılmasına izin vermediği için maksimum verimlilik düzeyinde kullanımını sınırlayabilir. Bu tür dijital bölünmeyi önlemek için, çevrimdışı katılıma izin veren bir hibrit KB yönetimi öngörmek daha rasyonel olabilir (Mattei, Santolamazza ve Manzo, 2024: 166).

Bilgi eksikliği, vatandaşların girdilerinin değerli olmadığı veya istenmediği algısı, güven ve meşruiyet eksikliği, vatandaş ilgisizliği, zaman kısıtlamaları ve vatandaşların kişisel çıkarlarının toplum çıkarlarının önüne geçebileceği fikri vatandaş katılımını olumsuz etkileyebilir (Gordon, Osgood ve Boden, 2017: 659). KB'lerin başarılarına rağmen birçok sorun devam etmekte ve teknoloji ve kentsel dinamiklerdeki değişiklikler sonucunda yeni sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Vatandaşların karar alma süreçlerine sınırlı katılımı, uzun vadeli planlama eksikliği, nüfusun belirli kesimlerinin yetersiz temsili ve katılımcıların karmaşık sosyo-teknik süreçler hakkında kavrama eksikliği gibi sorunlar literatürde uzun zamandır tartışılmaktadır (Arronte Alvarez, 2014: 1).

Dijital platformlar, vatandaşları daha fazla katılmaya teşvik edebildiklerini gösterdikleri için uygulayıcılar arasında giderek daha popüler hale gelmiştir. Bazı uygulamalarda, yüz yüze etkinlikler sırasında katılım oranlarının düşük olduğu ve katılımın yalnızca oylamadan ibaret olduğu, başka türde girdi sağlamadığını ve etkinlikleri organize etme, oylama materyali sağlama konusunda ek iş yükü ortaya çıktığı görülmüştür (Davies, Arana-Catania ve Procter, 2022). Ancak yüz yüze katılım süreçlerinden dijital ortama geçerken birçok zorluk ortaya çıkmaktadır. Ana zorluktan biri dijital katılımın vatandaşlar arasındaki sosyal ilişkileri azaltması ve bireysel davranışları teşvik etmesidir. Platformlar vatandaşlar arasında ve diğer ilgili aktörlerle (örneğin,

şehir yetkilileri) iş birliği için çok az olanak sağlamaktadır. Diğer zorluk ise, karar alma süreçlerinin nasıl tasarlandığı ve güç dağılımı üzerindeki etkileriyle ilgilidir. Bu süreçler vatandaşlar ve şehir yetkilileri arasında güç dengesizlikleri yaratma riski taşımaktadır (Menendez Blanco ve Bjorn, 2022: 571).

E-KB, bazı insan gruplarına, diğerlerine rağmen ayrıcalıklı erişim sağlayabilir. Bazıları çevrimiçi katılmayı seçerken, diğerleri katılmamayı seçebilir veya katılamaz. Başka bir zorluk ise genellikle kar amacıyla çalışan ve demokrasiye veya katılıma özellikle bağlı olmayan yazılım şirketlerinden gelir. Kullanıcıları pahalı yazılım sözleşmelerine kilitleyebilirler ve telif hakkıyla korunan özel yazılımlar, kullanım esnekliğini sınırlandırabilir. Herhangi bir çevrimiçi aktivitede yer alan bir diğer önemli tehlike, bilgisayar korsanlığı, virüs ve diğer kötü amaçlı aksiyonların varlığıdır. Bir diğer risk ise e-KB'nin siyasi elitler, aşırılık yanlıları veya teknolojik olarak daha gelişmiş kullanıcılar tarafından manipüle edilip ele geçirilmesidir (Miori ve Russo, 2011: 43).

3.3. E- Katılımcı Bütçelemenin Başarısı için Yapılması Gerekenler

E-KB deneyimlerinin başarısı için süreçte yer alan aktörler, teknolojik araçlar ve etkileşimi kolaylaştıran işlevler ile süreçte oluşturulan iletişimin biçimi arasındaki iki yönlü ilişkiden kaynaklanan hükümet-vatandaş etkileşiminin iyi sağlanmasıdır (Iasulaitis vd., 2019: 1093). İyi tasarlanmış web siteleri ve çevrimiçi platformlar, vatandaş katılımını artırmak için etkili bir şekilde kullanılabilir. Katılımcılar için engelleri en aza indirmek ve süreci daha kapsayıcı hale getirmek, e-KB sürecini daha meşru ve etkili kılabilir (Davies, Arana-Catania ve Procter, 2022).

Yöneticilerin araçları etkili bir şekilde kullanabilmeleri için, platformların kullanım ve yönetim kapasiteleri iyi oluşturulmalıdır. Bu da e-KB platformlarının eğitimli ekipler tarafından desteklenmesi gerektiği anlamına gelir (Davies, Arana-Catania ve Procter, 2022). Çevrimiçi platformlar, bir e-KB projesinin katılımını ve müzakeresini kullanıcılar için etkili ve sezgisel hale getirecek şekilde tasarlanmalıdır. Katılımı ve tartışmayı teşvik etmeli ve kullanıcıyı belirlenen hedefleri tamamlamaya teşvik etmeli ve geri bildirim döngüleri içermelidir. Projelere öneriler ve yorumlarla katkıda bulunan kullanıcılara faydalar sağlanmalı, kullanıcılar katılımı daha da teşvik edebilecek teklifler hakkında soru sormaya teşvik edilmelidir (Van der Does ve Bos, 2021: 4).

Çevrimiçi platformlar, vatandaşların kayıt yaptırmasının çok zor olmaması için erişilebilirlik ve güvenlik arasında denge sağlamalıdır. Bazı şehir uygulamalarında yalnızca bir e-posta veya telefon numarası gerektirirken, diğerleri posta yoluyla ayrı olarak gelen ek bir onay kodu ister. Kullanıcıların

çevrimiçi olarak katılmalarına izin vererek, günün çeşitli saatlerinde ve hatta hafta sonları katılabildikleri esnek bir sistem süreci daha erişilebilir hale getirir (De Vries, Nemec, Špaček, 2022). Belediye bütçesi hakkında bilgiye erişimin açılması ve vatandaşların bir belediyenin bütçeleme süreçlerini anlamaları için kullanabilecekleri eğitim kaynakları sağlanması, sürdürülebilir ve başarılı e-KB projeleri için hayati öneme sahiptir (Zawadzka-Pak, 2022). Ayrıca sistemin ve verilerin güvenliği sağlanmalı ve siber güvenlik konusunda önlemler alınmalıdır (Miori ve Russo, 2011: 43).

Deneyimler, KB'nin kendi kendine sürdürülebilirliğinin, değerlendirme ve geri bildirim döngülerine sürekli yanıt verme kapasitesine bağlı olduğunu ve bu sayede sürecin topluluk, çevre, ekonomi, siyasi, kurumsal ve yasal düzenlemelerdeki olağan veya ani değişikliklere tepki verebilecek kadar kendi kendine yetmesi gerektiğini göstermiştir. KB'nin dayanıklılığını ve başarısını destekleyen faktörler şunlardır (Allegretti ve Hartz-Karp, 2017: 211):

- Yasal çerçeve, KB'ye katılan vatandaşlara, süreci destekleyen siyasi çoğunluklardan bağımsız olarak bütçenin oluşturulmasına katılma hakkı tanınmalıdır. Bu nedenle, KB'yi uygulayan Avrupa ülkeleri, yaklaşımlarını aşırı derecede resmileştirme eğiliminde olduklarında, işleyişi tehdit eden bir katılık getirmişlerdir. Zamanla, yasal koruma ile olası koşullara uyum sağlama kapasitesi arasında daha iyi bir denge kurulması, daha büyük bir başarıya yol açmıştır.
- Değerlendirme ve izleme dahil olmak üzere oyunun kuralları, katılımcı süreçlerle belirlenmeli ve öğrenmeye duyarlı olmalıdır.
- Katılımcı süreçler, farklı aktörlerin bir araya gelmesi, etkileşime girmesi ve kutlama yapması için yeni alanlar yaratmalı ve teşvik etmeli, böylece KB katılımının giderek genişlemesini sağlamalıdır.
- KB'ye dayalı kapsayıcılık ve güçlendirme, kültür değişikliğini mümkün kılabilir ve bu da dayanıklılığı artırabilir. Örneğin, başlangıçta iyi KB süreçleri oluşturmak ve gerekçelendirmek için eğitilen Seville'deki gençler, bu süreçler için oy kullanma hakkına sahip değildi. Daha sonra KB kurallarının değiştirilmesine yardımcı oldular ve katılımcı kurum içinde “tam vatandaş” oldular. Tersine, Portekiz'in Condeixa kentinde sadece gençler için oluşturulan bir KB süreci, kısa sürede tüm vatandaşların katkılarına açık yeni bir yan yol geliştirdi.
- KB, diğer katılımcı karar alma süreçleriyle entegre edildiğinde, parçalı, sınırlı ve acil bütçe seçimleri olma eğiliminde olan KB'lerin yapısal sınırlamalarını gidermeye yardımcı olur.

3.4. E-Katılımcı Bütçelemenin Etkinliğini Artırmak: EMPATIA Projesi

EMPATIA, AB tarafından Horizon 2020 programı kapsamında finanse edilen ve Ocak 2016'da başlatılan bir araştırma ve inovasyon projesidir. EMPATIA'nın amacı, "KB süreçlerinin kapsayıcılığını ve etkisini artırmak, farklı sosyal ve kurumsal bağlamlara uyarlanabilen katılımcı bütçeleme için gelişmiş bir bilgi teknolojisi platformu tasarlayarak, değerlendirerek ve kamuya açık hale getirerek vatandaşların katılımını artırmaktır" (EMPATIA, 2025). Projenin nihai amacı küresel toplum ve demokrasiye fayda sağlamaktır. Platform, mevcut e-Devlet platformlarını entegre eder ve istenen KB işlevini karşılamak ve performansı artırmak için otomatik veri ve görselleştirme üretimi, oylama sistemleri ve görüş madenciliği gibi yeni özellikler ekler (Omar, Weerakkody ve Sivarajah, 2017: 2).

EMPATIA mevcut araçları iyileştirmekle kalmayarak bu araçların potansiyelini artırırken sınırlamalarını da azaltabilen yeni yazılım modülleri oluşturmaktadır. EMPATIA platformu, devam eden ve halihazırda test edilmiş bilgi teknoloji girişimlerini iyileştirmekle kalmaz, aynı zamanda yeni araçlar tanımlayıp uygulayarak ve ara yüzleri ve en iyi uygulamaları entegre ederek çevrimiçi alanlarını da entegre etmektedir. EMPATIA farklı kültürel becerilere ve bilgi iletişim teknolojisi alfabetikleştirme derecelerine sahip farklılaşmış bir aktör yelpazesi tarafından kullanılabilme basitliğini ve kapasitesini yansıtır ve yerel toplulukların birbirleriyle etkileşime girerek daha geniş bir Avrupa uygulama topluluğu haline gelmelerine olanak tanır (Kamal vd., 2016).

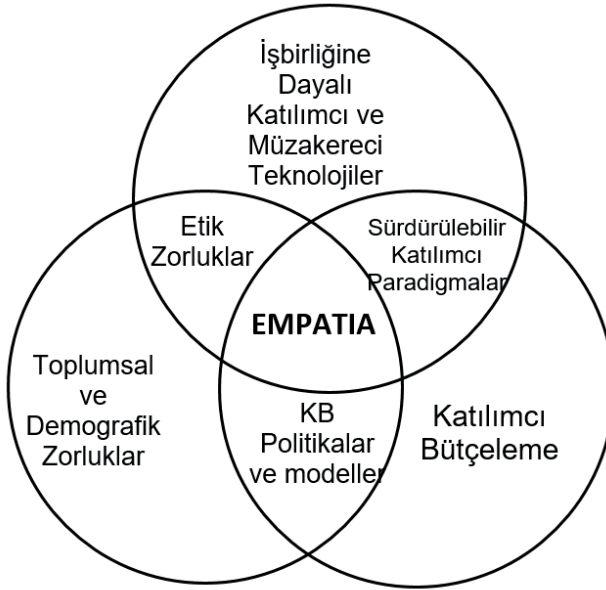
EMPATIA, yedi ana hedefe odaklanmaktadır. Bunlar (Kapoor, Omar ve Sivarajah, 2017: 67):

- KB'nin gizli potansiyelini keşfetmek, mevcut vatandaş ve topluluk ağlarının güçlendirilmesine olanak tanıyarak yeni ağlar oluşturmak.
- KB süreçlerinin özelliklerini ele alabilen yeni gelişmiş oylama algoritmaları araştırmak ve önermek.
- KB süreçlerinin sosyal dinamiklerini yakalamak ve iyileştirmek için yeterli çözümleri araştırmak ve tanıtmak.
- Kamu yöneticilerini ve yerel toplulukları desteklemek için esnek, modüler ve kolayca genişletilebilen kapsamlı bir açık kaynaklı bilgi teknoloji platformu geliştirmek.

- KB ile ilgili geniş bir idari kapasite ve deneyim yelpazesini temsil eden topluluklarda (Lizbon, Portekiz; Prága, Çek Cumhuriyeti; Bonn, Almanya) üç KB pilotu tasarlamak ve uygulamak.
- EMPATIA platformunun kullanımının katılımcı süreçler üzerindeki etkilerini hem somut süreç çıktıları hem de ilgili yerel toplumlar ve kamu idareleri üzerindeki daha geniş etkiler açısından değerlendirmek.
- EMPATIA tarafından mümkün kılınan yenilikçi iş modelleri oluşturarak modelleri yaygınlaştırmak ve kullanmak, sürekliliğini sağlamak.

EMPATIA, yalnızca yeni bilgi ve teknoloji bileşenleri ve araçları geliştirmeyi hedeflememekte, katılımcı süreçlerin yönetiminde yaygın olarak paylaşılan ihtiyaçları karşılamak için mevcut bilgi ve teknoloji bileşenlerini ve araçlarını entegre ve yenilikçi bir şekilde kullanmayı ve uyarlamayı amaçlamaktadır. Aslında, amacı, katılımcı karar alma süreçlerinin izole bir deneyi olarak KB'yi desteklemek için değil, aynı zamanda koordinasyonlarında KB ilkelerine temel bir dayanak olarak güvenebilecek, tamamlayıcı katılımcı araçlardan oluşan daha büyük ve birbirine bağlı "sistemler" oluşturmak için de faydalı olabilecek bir platform üretmektir. Bazı mevcut projeler ve girişimler EMPATIA ile ilişkilendirilebilir. Örneğin, BiPart, Milano Üniversitesi bünyesinde geliştirilen ve KB girişimlerini destekleyen bir yazılım platformudur. KB'nin karar alma döngüsünü benimseyerek, insanların öneriler oluşturmaya, takip etmesine, tartışmasına ve oy vermesine olanak tanır. Bir diğer örnek ise, Politika Oluşturma için Yaygın Katılım Platformu geliştiren bir FP7 Projesi olan UbiPOL'un kullanımıdır. EMPATIA, bu projenin sonuçlarını Politika Oluşturma bağlamında değerlendirecek ve bu sonuçların EMPATIA'yı nasıl destekleyebileceğini analiz edecektir. Ayrıca bu proje, EMPATIA tarafından analiz edilebilecek ve EMPATIA platformunda yeniden kullanılabilir veya uyarlanabilecek çeşitli bilgi ve teknoloji bileşenleri ve araçları geliştirip platformlarına entegre etmiştir (Kamal vd. 2016: 5).

Şekil 2: EMPATIA MODELİ

Kaynak: Kapoor, Omar ve Sivaraiah, 2017: 69

Şekil 2’de yer verilen EMPATIA modeline bakıldığında sürdürülebilir katılımcı mekanizmalar oluşturulmakta ve zorlukların üstesinden gelmek için katılım süreçlerine iş birliğini ve müzakereyi geliştiren bilgi ve iletişim teknolojilerini dahil etmektedir. KB’ye dayalı politikalar ve modeller ile katılımcı bütçeleme tekniği EMPATIA modelinin önemli bileşenlerindendir.

Katılımcı bütçenin hibridizasyonunun zorlukları vardır. Hibrit uygulama sadece karar verme süreçlerini değil, katılımcı bütçenin tasarımının diğer boyutlarını da etkiler. Bu şekilde, sosyal içermek mekanizmalarını güçlü bir şekilde değiştirir ve epistemik mekanizmaları en az üç farklı şekilde dönüştürür (Secchi, 2016a: 11):

- Bir yandan oyun tabanlı katılım stratejisi, katılımı artırmak ve yüksek tutmak amacıyla mükemmel bir şekilde işlerken, diğer yandan epistemik mekanizmaları davranışsal teşviklere dayalı harici bir ödül sistemine tabi tutma riski taşıyan ve bu şekilde katılımcıların bağımsızlığını ve özerkliğini ve süreç boyunca yeni bilgi üretme kapasitelerini azaltan oyunlaştırılmış bir etkileşim tasarımı getirir.
- Prosedürel tasarımı, müzakereci bileşenlere karşı toplama bileşenlerinin rolünü artırma eğilimi ile melezleştirerek, bireyler ve gruplar arasındaki

gerilimi artırma ve katılımın niceliği ile niteliğini bir takas ilişkisi içinde yan yana koyma riskini doğurur.

- Katılımcı alanlar ve demokratik yenilikler sistemlerinin yönetimine yönelik kurumsal tasarımın karmaşıklığını artırır. Bu karmaşıklığın tasarımı ve yönetimi, yeni bir dizi teknik ve kavramsal beceri gerektirir ve tasarım mimarlarının konumunu aşırı derecede güçlendirme riski taşır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin katılımcı bütçelemeye dahil edilmesinin olumsuz tarafına ilgili örnek olarak yaşlıların veya dijital okuryazarlık düzeyi düşük diğer sosyal grupların aktif katılımının engellenmesi verilebilir. Yine her biri farklı bir kitleyi ilgilendiren ve diğer alanlarla genellikle gereksiz ve çatışmalı bir şekilde etkileşime giren çok sayıda katılım alanı arasındaki çatışmadan kaynaklı sorunlar ortaya çıkabilir. Bu bağlamda e-KB'nin aksayan yanlarını gidermek için EMPATIA projesi, katılımcı bütçe süreçlerini bir arada var olan katılım kanallarının açık bir sistemi olarak gözlemlemeye başlamıştır (Secchi, 2016b).

EMPATIA; Milano, Lizbon ve Řičany pilot uygulamaları sonucunda artık çok farklı senaryolarda devreye alınmış ve test edilmiş, esnekliğini ve mevcut teknolojileri kolayca entegre etme kapasitesini kanıtlamış açık kaynaklı bir platformdur. EMPATIA platformu, Wuppertal pilot uygulamasının gösterdiği gibi, tüm çok kanallı katılımcı sistemini yönetme kapasitesine de sahip olduğunu kanıtlamıştır. Ayrıca, EMPATIA, Portekiz'deki Ulusal Gençlik Katılımcı Bütçeleme Projesi'nin de gösterdiği üzere, ölçekler arası katılımcı süreçleri test etmek isteyen veya alt birimlerine ücretsiz hizmetler sunmayı amaçlayan bölgesel veya eyalet idari kurumları için ideal bir araç haline getiren çoklu özelliklerini test etmiştir (Final Report, 2018).

Lizbon pilot projesi, birden fazla katılımcı sürecin tek bir sistemde bütünleştirilmesinin en gelişmiş örneğidir. Milano ve Wuppertal pilot uygulamalarında teşvik edilen hibrit katılım stratejisi, birçok Dijital Sosyal İnovasyonun vatandaşları kamu politikalarına “alışılmışın çok ötesinde” dahil etme kapasitesini artırmada faydalı yönler gösterebilmiştir (Final Report, 2018).

Sonuç

Bu çalışma, dijitalleşme bağlamında e-KB'nin kamu yönetiminde katılımcılığı, etkinliği ve saydamlığı artıran önemli bir araç olduğunu göstermektedir. E-Devlet ve e-Demokrasi uygulamaları, vatandaşların karar alma süreçlerine doğrudan katılımını kolaylaştırırken, e-Yönetişim ve e-Katılım mekanizmaları, yönetim süreçlerinin etkinliğini artırmaktadır.

E-KB, vatandaşların bütçe süreçlerine aktif katılımını sağlamak ve kamu kaynaklarının daha şeffaf ve hesap verebilir şekilde yönetilmesine katkıda bulunmaktadır. E-KB süreci, geleneksel KB'nin bazı eksikliklerini gidermeye imkân tanır. Genel olarak e-KB, ihtiyaç duyulan bilgilere daha geniş ve kolay bir erişim sağlayabilir. Gençler, çalışan profesyoneller, kırsal topluluklar, engelli insanlar vb. yüz yüze KB'ye katılmayacak veya katılamayacakları sisteme kazandırır. E-KB'de vatandaşlar, daha rahat bir erişimle, istedikleri şekilde ve zamanda katılabilirler. Bununla birlikte, uygulamada karşılaşılan teknik, kurumsal ve katılım eksiklikleri, e-KB'nin etkinliğini sınırlayan önemli faktörler olarak belirlenmiştir. Dijital araçları nasıl kullanacaklarını bilmeyen veya bunlara erişemeyen vatandaşların olması e-KB'yi tamamen dijital hale getirmenin başlıca dezavantajlarından biridir.

E-KB'nin başarısı için çevrimiçi platformlar, bir e-KB projesinin katılımını ve müzakeresini kullanıcılar için etkili ve sezgisel hale getirecek şekilde tasarlanmalı, katılımı ve tartışmayı teşvik etmelidir. Ayrıca kullanıcıları belirlenen kriterlere uymayı teşvik etmeli ve etkili geri bildirim döngüleri içermelidir. Çevrimiçi platformlarda, vatandaşlar kolaylıkla kayıt yaptırabilmeli ve bu bağlamda erişilebilirlik ve güvenlik arasındaki denge iyi sağlanmalıdır. Deneyimler, e-KB'nin sürdürülebilir sürece bürünebilmesinin, değerlendirme ve geri bildirim döngülerine devamlı olarak yanıt verme kapasitesine sahip olması gerektiği ve bu sayede sürecin topluluk, çevre, ekonomi, siyaset, kurumsal ve yasal düzenlemelerdeki kaçınılmaz ve bazen ani değişikliklere hemen uyum sağlayabilecek yeterlilikte olması gerektiğini göstermektedir. EMPATIA projesi örneği, e-KB uygulamalarının etkinliğini artırmak için geliştirilen yöntem ve araçların somut bir örneğini sunmakta ve dijital katılım süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik yol gösterici nitelik taşımaktadır. Sonuç olarak, dijital kamu yönetimi bağlamında e-KB'nin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için teknolojik altyapının güçlendirilmesi, kurum içi kapasitenin artırılması ve vatandaşların sürece aktif katılımını teşvik eden politika ve sistemlerin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Agger, A. and Lund, D. (2017). Collaborative Innovation in the Public Sector-New Perspectives on the Role of Citizens? *Scandinavian Journal of Public Administration*, 21(3):17-38.
- Albrecht, S. (2006). Whose voice is heard in online deliberation?: A study of participation and representation in political debates on the internet. *Information, Communication & Society*, 9(1):62-82. <https://doi.org/10.1080/13691180500519548>.
- Allegretti, G. and Hartz-Karp, J. (2017). Chapter 13: Participatory budgeting: a methodological approach to address sustainability challenges. In: *Methods for Sustainability Research*, <https://doi.org/10.4337/9781786432735>.
- Al-Sobhi, F., Weerakkody, V. and El-Haddadeh, R. (2011). The Relative Importance of Intermediaries in eGovernment Adoption: A Study of Saudi Arabia. *Electronic Government*, 6846: 62-74.
- Arronte Alvarez, A. (2014). Towards Intelligent E-Participatory Budgeting. Urban Futures – Squaring Circles: Proceedings (Uluslararası Konferans-“Urban Futures: Squaring Circles 2050”).
- Barros, S. A. R. and Sampaio, R. C. (2016). Do Citizens Trust Electronic Participatory Budgeting? Public Expression in Online Forums as an Evaluation Method in Belo Horizonte. *Policy & Internet*, 292-312. <https://doi.org/10.1002/poi3.125>
- Baxter, D.J. (2017). E-Governance and E-Participation via Online Citizen Budgets And Electronic Lobbying: Promises and Challenges. *World Affairs*. 180(4):4-24. <https://doi.org/10.1177/0043820018771137>
- Breuer, A., Blumenkemper, L., Kliesch, S., Salzer, F., Schädler, M., Schweinfurth, V., and Virchow, S. (2018). The Potential of ICT-Supported Participatory Communication Interventions to Challenge Local Power Dynamics: Lessons from the Case of Togo. *The Electronic Journal of Information Systems in Developing Countries*, 84(3):e12026. <https://doi.org/10.1002/isd2.12026>
- Coleman, S. and Sampaio, R. C. (2017). Sustaining a democratic innovation: a study of three e-participatory budgets in Belo Horizonte. *Information, Communication & Society*, 20(5):754-769. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2016.1203971>.
- Cunha, E. S. M., Allegretti, G. and Matias, M. (2011). Participatory Budgeting and the Use of Information and Communication Technologies: A Virtuous Cycle?, *RCCS Annual Review*. <https://doi.org/10.4000/rccsar.316>.
- Davies, J., Arana-Catania, M., and Procter, R. (2022). Embedding Digital Participatory Budgeting within Local Government: Motivations, Strategies and Barriers Faced, 98-104. <https://doi.org/10.1145/3560107.3560124>.

- De Vries, M. S., Nemec, J., and Špaček, D. (2022). International Trends in Participatory Budgeting: Between Trivial Pursuits and Best Practices, *Cham: Springer International Publishing*. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-79930-4>.
- Diniz, E. (1996). Governance, Democracy and State Reform: The Challenges of Building a New Order in Brazil in 90 Years. *Data*, vol. 38, No. 3. 1996.
- EMPATIA (2025). <https://empatia-project.eu/the-project/>
- Final Report (2018). EMPATIA Enabling Multichannel Participation Through ICT Adaptations. EMPATIA Consortium 2016-2018.
- Georgescu, M. (2012). Egovernment: New Perspectives on the Future of Government Digitisation. *Annales Universitatis Apulensis: Series Oeconomica* 14(2):369-84. <http://www.oeconomica.uab.ro/upload/lucra-ri/1420122/06.pdf>
- Gordon, V. Osgood, J. L. & Boden, D. (2017). The Role of Citizen Participation and the Use of Social Media Platforms in the Participatory Budgeting Process. *International Journal of Public Administration*, 40 (1): 65-76. <https://doi.org/10.1080/01900692.2015.1072215>.
- Grönlund, Å., & Horan, T. (2005). Introducing e-Gov: history, definitions, and Issues. *Communications of the Association for Information Systems*, 15. <https://doi.org/doi:10.17705/1CAIS.01539>.
- Hill, H. (2008). Vision 2013-Anregungen für eine deutsche eGovernment-Strategie. In: Bundesministerium für Wirtschaft (BMWi) (eds.). *Dritter Nationaler IT-Gipfel-Arbeitsgruppe 3*. Berlin: Peschke.
- Iasulaitis, S. Nebot, C.P. Silva, E.C. ve Sampaio, R. C. (2019). Interactivity and policy cycle within Electronic Participatory Budgeting: a comparative analysis. *Journal of Public Administration*, 53(6): 1091-1115. <http://dx.doi.org/10.1590/0034-761220180272x>.
- Jensen, M. (2002). Information and Communication Technologies as Tools for Improving Local Governance in Africa: A UNESCO Project Mission report and Assessment of the Current situation and outlook in selected African Municipalities (Zanzibar, Lusaka and Maputo) to identify needs for training on e-governance.
- Kamal, M.M., Sivarajah, U. Allegretti, G. Secchi, M. and Antunes, S. (2016). Enabling Multichannel Participation through ICT Adaptations for Participatory Budgeting. *AMCIS 2016 Proceedings* 6. <https://aisel.aisnet.org/amcis2016/eGov/Presentations/6>
- Kapoor, K., Omar, A., Sivarajah, U. (2017). Enabling Multichannel Participation Through ICT Adaptation. *International Journal of Electronic Government Research*, 13(2):66-80. <https://doi.org/10.4018/IJEGR.2017040104>.

- Kubicek, H. (2010). E-Participation. In: Wirtz, B.W. (eds.). *E-Government-Grundlagen, Instrumente, Strategien*. Wiesbaden: Gabler: 195-225.
- Lee, J. and Kim, S. (2018). Citizens' e-participation on agenda setting in local governance: Do individual social capital and e-participation management matter? *Public Management Review*, 20 (6): 873-895. <https://doi.org/10.1080/14719037.2017.1340507>
- Luehrs, R., and Heaven, J. (2013). The Future of Participatory Budgeting: Political Participation and Practicable Policy. *The Participatory Cultures Handbook*, eds. A. Delwiche and J.J. Henderson. London and New York: Routledge, 153–62. <https://doi.org/10.4324/9780203117927>
- Macintosh, A. (2004). Characterizing e-participation in policy-making. Proceedings of the 37th Annual Hawaii International Conference on System Sciences. Washington, DC: *IEEE Computer Society*.
- Macintosh, A. (2008). E-Democracy and E-Participation Research in Europe. En R. Sharda, S. Voß, H. Chen, L. Brandt, V. Gregg, R. Traunmüller, S. Dawes, E. Hovy, A. Macintosh & C. A. Larson (Eds.), *Integrated Series In Information Systems. Digital Government*, 17:85–102. https://doi.org/10.1007/978-0-387-71611-4_5.
- Macintosh, A., and Whyte, A. (2008). Towards an Evaluation Framework for E participation. *Transforming Government: People, Process & Policy*, 2(1):16-30. <https://doi.org/doi:10.1108/17506160810862928>.
- Mærøe, A.R., Norta, A., Tsap, V. and Pappel, I. (2021). Increasing citizen participation in e-participatory budgeting processes. *Journal of Information Technology & Politics*, 18(2): 125-147. <https://doi.org/10.1080/19331681.2020.1821421>.
- Manoharan, A. P. and Ingrams, A. (2018). Conceptualizing E-government from Local Government Perspectives. *State and Local Government Review*, published electronically March 18, 2018, <https://doi.org/10.1177/0160323X18763964>.
- Märker, O. and Wehner, J. (2008). Haushaltsplanung 2.0 - E-Partizipation über Bürgerhaushalte. In: Habbel, R. & Huber, A. (eds.). *Web 2.0 für Kommunen und Kommunalpolitik- Neue Formen der Öffentlichkeit und der Zusammenarbeit von Politik, Wirtschaft, Verwaltung und Bürger*. Boizenburg: Hülsbusch: 63-70.
- Matheus, R., Ribeiro, M.M., Vaz, J. C. and de Souza, C.A. (2010). Case studies of digital participatory budgeting in Latin America - models for citizen engagement. In ICEGOV '10 - 4th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance, 31-36. <https://doi.org/10.1145/1930321.1930328>.
- Mattei, G. Santolamazza, V. and Manzo, M. (2024). Digitalisation and citizen engagement: comparing participatory budgeting in Rome and Barcelo-

- na. *Economics* 2024: 162-181. <https://doi.org/10.4337/9781800888456.00020>.
- Menendez-Blanco, M. and Bjørn, P. (2022). Designing Digital Participatory Budgeting Platforms: Urban Biking Activism in Madrid, *Computer Supported Cooperative Work (CSCW)*, 31: 567-601. <https://doi.org/10.1007/s10606-022-09443-6>.
- Miori, V. and Russo, D. (2011). Integrating online and traditional involvement in participatory budgeting. *Electronic Journal of e-Government*, 9 (1):41-57.
- Natsira, M., Yamin, N. N., Moh, F., Jamaluddina and Rizaldia, S. (2023). Electronic participatory budgeting, budget emphasis, and job tension: Implications for managerial performance. *International Journal of Data and Network Science*, 7 (2023): 1463-1470.
- Ngyuen, P. (2024). Local government response behavior and its effect on e-participation acceptance: An experimental study, *JeDEM Issue*, 16 (1):89-107.
- OECD. (2003). The Case for e-Government Excerpts from the OECD Report “the e-government imperative”, *OECD Journal on Budgeting*, 3(1):61-96.
- Omar, A. Weerakkody, V. And Sivarajah, U. (2017). Developing Criteria for Evaluating a Multi-channel Digitally Enabled Participatory Budgeting Platform. 9th International Conference on Electronic Participation (ePart), Sep 2017, St. Petersburg, Russia, 3-11. 10.1007/978-3-319-64322-9_1). {hal-01703330.
- Peixoto, T. (2009). Beyond Theory: e-Participatory Budgeting and its Promises for eParticipation. *European Journal of ePractice*. Disponível, <http://www.epractice.eu/files/7.5.pdf>.
- Peixoto T. (2008). E-Participatory Budgeting: e-Democracy from theory to success?, E-Democracy Centre/Zentrum für Demokratie Aarau, e-Working Paper.
- Popławski, M. and Gawłowski, R. (2023). Participatory Budget as a Method of E-democracy Development or Merely a Voting Tool?, *Przegląd Prawa Konstytucyjnego*, no.1: 269–281. <https://doi.org/10.15804/ppk.2023.01.20>
- Pratchett, L. (2006). Making Local e-Democracy Work. In, Virapatirin M. and Peixoto T., eds, The White Book on Local e-Democracy, SEM Issy-Media.
- Rahman, S. and Tewari, A. (2014). Case Study of E-Participatory Budgeting, Conference Paper · February 2014. <https://doi.org/10.13140/2.1.3469.0889>.
- Romsdahl, R.J. (2005). Political Deliberation and E-Participation in Policy-Making. *CLCWeb: Comparative Literature and Culture*, 7(2). <https://doi.org/10.7771/1481-4374.1264>
- Sampaio, R. C. (2016). e-Participatory Budgeting as an initiative of e-requests: prospecting for leading cases and reflections on e-Participation, *Rev. Adm. Pública - Rio de Janeiro*, 50(6): 937-958.

- Sampaio, R.C., and Peixoto, T. (2014). Electronic Participatory Budgeting: False Dilemmas and True Complexities. In *Hope for Democracy: 25 Years of Participatory Budgeting Worldwide*, ed. N. Dias. São Paulo: Alportel: In Loco Association, 413-426.
- Sanford, C., and Rose, J. (2007). Characterizing eParticipation. *International Journal of Information Management*, 27(6): 406-421. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2007.08.002>
- Scholl, H.J. (2014). The EGOV research community: An update on where we stand, in M. Janssen, H.J. Scholl, M.A. Wimmer and F.E. Bannister (eds), *Electronic government: 13th IFIP WG 8.5 International Conference, EGOV 2014, Dublin, Ireland, September 1-3, 2014-Proceedings 13*. Berlin: Springer: 1-16.
- Secchi, M. (2016a). Hybrid Participatory Budgeting: The Challenges of a Multichannel Participation. Paper for the 24th IPSA World Congress of Political Science in Prague (23-28 July 2016), Panel RC06.06 - Direct and Deliberative Democracy: The Question of Legitimacy.
- Secchi, M. (2016b). Urban Participatory Spaces. Participatory Budgeting as a Driver for the Enforcement of the Right to the City, Paper for the ECPR General Conference 2016 in Prague (September 2016) Panel - Urban Citizenship and Participation: The Problem of Inclusion in 'Hybrid' Participatory Budgeting.
- Treff, J.S. (2023). Participatory Budgeting in the Digital Era: A Comparative Case Study of German Cities. Master Thesis at the Chair for Information Systems and Information Management (Westfälische Wilhelms-Universität, Münster).
- United Nations. (2010). *E-government survey 2010-Leveraging e-government at a time of financial and economic crisis*. New York: United Nations.
- Van der Does, R., and Bos, D. (2021). What Can Make Online Government Platforms Inclusive and Deliberative? A Reflection on Online Participatory Budgeting in Duinoord, The Hague, *Journal of Deliberative Democracy*, 17(1). <https://doi.org/10.16997/jdd.965>.
- Van der Meer, G. L. A., Gelders, D. and Rotthier, S. (2014). E-democracy: Exploring the Current Stage of E-government. *Journal of Information Policy*. 4:489-506. https://pure.uva.nl/ws/files/2119026/152653_431814.pdf
- Zawadzka-Pak, U. K. (2022). Participatory Budgeting as the Instrument of Technologically Supported Dialogue in Cracow. *TalTech Journal of European Studies*, 12(2): 3-19. <https://doi.org/10.2478/bjes-2022-0009>.
- Zheng, Y, and Liao, Y. (2015). Improving Citizen Participation via E-government. In. *E-government and Websites: A Public Solutions Handbook*, edited by Aroon Manoharan, 135-50. London: Routledge.

- Zinyama, T. (2012). Participatory Budgeting in Local Authorities: Is E-governance the Missing Link? The Case of Harare City Council, *Journal of Public Administration and Governance*, 2(2):74-88.
- Zolovot, M., Oliveira, T., Casteleyn, S. (2018). Continued intention to use on-line participatory budgeting: The effect of empowerment and habit. In Proceedings of the 11th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance, Galway, Ireland, April 2018 (ICEGOV'18), 8 pages. <https://doi.org/10.1145/3209415.3209461>.